

N:o 117.

Af herr **K. A. Staaff**, om skrifvelse till Konungen angående inskränkning af ämbetsmäns rätt att vara styrelseledamöter eller revisorer i aktiebolag.

Bland de förutsättningar, som mest bidraga till ett samhällstillstånd, där den enskilde medborgaren känner sina rättigheter väl tryggade och skyddade, är en af de viktigaste helt säkert den, att äga ett fullkomligt hederligt ämbetsmannastånd. En mångfald historiska förhållanden, för hvilka här ej är anledning att redogöra, har hos oss utbildat en god karaktär hos ämbetsmannaståndet. Att tillståndet i detta afseende i forna tider varit helt annorlunda är historiskt bekant, och däraf kan slutas, att vi ingalunda böra invagga oss i den föreställningen, att det svenska ämbetsmannaståndets i det hela allmänliga redbarhet skulle vara en naturlig och omistlig egenskap hos detsamma. Det gäller tvärtom att i detta afseende väl akta uppå växlande tidsomständigheter och se till, att vi icke förlora hvad vi vunnit.

Härvid bör man då först göra sig redo för, hvad man begär, huru långt man sträcker sina fordringar beträffande ämbetsmännen. Att en ämbetsman tager mutor är belagdt med strängdt lagligt straff och med lika sträng dom af den allmänna opinionen. Likaså om han tager obehöriga gåfvor eller sportler. Men man misstager sig efter min uppfattning svårligen, ifall man menar, att allt därmed är väl bestäldt. Det finnes något annat, som ock är af den högsta vikt, nämligen att ämbetsmannen ej kommer i en sådan ställning, att han medelbart eller omedelbart främjar eller frestas att främja sina enskilda intressen genom beslut eller åtgärder, dem han å ämbetets vägnar fattar eller vidtager. Ju mera fri en ämbetsman står från privata intressen, dess mera tilltror honom allmänheten en full och oinskränkt opartiskhet vid ämbetsärendens behandling — vid råd, som han har att gifva eller vid afgöranden som han har att fatta. Också stadgar vår allmänna lag, beträffande

Det är alldeles visst och skall ej af någon med erfarenhet i frågan utrustad person kunna förnekas, att ämbetsmannauktoriteten i vårt land är på väg att minskas genom den allt för stora villighet, hvarmed ämbetsmännen ställa sina personer till stora affärsföretags förfogande.

Det är ej obekant, att i många fall ämbetsmannen ingalunda blir ordförande eller styrelseledamot därför att han är aktieägare, utan han blir aktieägare därför att man vill hafva honom till ordförande eller ledamot i styrelsen. Låt vara att i en del af dessa fall ett — låt oss säga — dekorativt intresse spelat in. Så är väl händelsen med åtskilliga ämbetsmän, hvilka såsom ej tillhörande administrationen svårligen kunna tänkas öfva något inflytande på dess beslut. Men man skall uppsåtligen göra sig blind för att ej förstå, att anställandet af ämbetsmän såsom bolags förtroendemän i många fall är framkalladt af en förhoppning att därigenom slå en sedermera vid förefallande behof lätt användbar brygga till dem som hafva makten att främja eller motsätta sig bolagets intressen och önsknigar.

Att för öfrigt understundom ämbetsmän, lockade af utsikten till lätt förvärfvade biinkomster, låta förleda sig till att ingå i affärsföretag, dem de alls ej förstå och hvilka sedan spela bankrutt med ty åtföljande offentlig skandal för den oförsiktige ämbetsmannen, är ett faktum, som i själfva verket låter en inskränkning i ämbetsmannens ifrågavarande nu obegränsade befogenhet i många fall framstå såsom en skyddsåtgärd för dem själfva — och därigenom äfven för deras ämbetes anseende.

Att man genom ett lagligt förbud för ämbetsmän — eller vissa af dem — att öfvertaga förtroendeposter i aktiebolag skulle på något obehörigt sätt inskränka deras medborgerliga frihet, kan jag ej erkänna. Om staten genom en särskild legal konstruktion tillåter skapandet af en viss form af affärsföretag, är det väl förenligt med dess makt och myndighet att från rättighet att deltaga i ledningen af sådana företag undantaga sina egna ämbetsmän.

Och affärslifvet skulle af ett dylikt förbud ingalunda skadas. Tvärt om! För befordrande af ett sundt affärslif är det vida gagneligare, att de, som ägna sig helt åt detsamma, också hufvudsakligen leda verksamheten därinom, än att därtill dragas krafter, som utbildat sig för helt andra värf och som i allmänhet ej kunna äga den utbildning och erfarenhet, som i det ekonomiska lifvets praxis såväl som i all annan är erforderlig.

Men först och sist framhåller jag dock, att många ämbetsmäns — och framför allt den högre administrationens — grannliga ställning till de många-handa och med våldsamt framträngande affärsintressena bör utesluta kombinationen ämbetsman — affärsman. Och då den vanligaste formen af denna kombination och tillika den, som med oförneklig lätthet kan bringas ur världen,

just är ämbetsmännens anställande såsom förtroendemän i aktiebolag, dristar jag hemställa:

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t efter nödig utredning för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i lagen om aktiebolag den 28 juni 1895, hvarigenom ämbetsmäns rätt att vara styrelseledamöter eller revisorer i aktiebolag i lämplig omfattning inskränkes.

Stockholm den 27 januari.

Karl Staaff.
